

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till:
li.spn@regeringskansliet.se

**Remissvar över promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds
2024:25)**
(LI2024/00880)

Statens institutionsstyrelse (SiS) har ombetts att lämna synpunkter på förslagen i promemorian. Genomgången har skett med de utgångspunkter som SiS har att beakta.

SiS ser positivt på att plan- och byggprocessen förenklas för att möjliggöra en snabbare utbyggnad av häkten och anstalter. Utredningen har inte haft i uppdrag att lämna motsvarande förslag för andra myndigheter än Kriminalvården men har uppmärksammat på att även andra verksamheter, däribland SiS, skulle vara hjälpta av en snabbare plan- och byggprocess och uttalar att vissa av övervägandena i avsnitt 6 även kan påverka bl.a. SiS platsbehov. SiS kan bekräfta myndighetens behov i dessa avseenden och vill utifrån det lämna följande synpunkter på förslagen.

Avsnitt 6.2

De behov inom Kriminalvården som motiverar utredningens förslag om tidsbegränsade bygglov gäller även för SiS. Behovet av antalet platser inom SiS verksamhet, främst inom ungdomsvården, är stort och täcks inte av myndighetens kapacitet i dag. Behovet kan inte inom rimlig tid tillgodoses genom permanenta bygglov. Vidare har SiS i dag tidsbegränsade bygglov som går ut de närmaste åren, vilket i sig kommer att medföra en än mer ansträngd situation vad gäller kapacitet framöver. SiS vill med hänsyn till detta föra fram att SiS har ett mycket stort behov av att omfattas av den föreslagna regleringen om förenklade och utökade möjligheter till tidsbegränsade bygglov.

Avsnitt 6.3

Utredningen påtalar att även SiS har behov av att omfattas av förslagen om att bygglov får ges för åtgärder som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser när avvikelserna gäller bebyggelsens omfattning utformning eller placering. SiS instämmer i det. Nuvarande reglering är inte tillräcklig för att tillgodose myndighetens ökade

Statens institutionsstyrelse

platsbehov. I flera bygglovs- och detaljplaneprocesser hindras SiS från att utveckla det befintliga och inte alltid ändamålsenliga lokalbeståndet med nya, flexibla och moderna lokaler, med hänvisning till bebyggelsens omfattning, utformning eller placering. Det gäller inte endast boendemiljöer utan också tillhörande lovpliktiga åtgärder. Detta medför förseningar och försvårar för SiS att använda sig av utvecklade typhus. SiS har också behov av att expandera eller nyetablera i ej detaljplanlagda områden, vilket medför långa och oförutsägbara processer. SiS vill påtala myndighetens behov i dessa avseenden och är angelägen om att förslagen också omfattar SiS.

Avsnitt 6.4

I promemorian föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från vissa bestämmelser i plan- och byggregleringen om brottsligheten ökar i en sådan omfattning att det finns en påtaglig risk för att Kriminalvården inte kan eller väntas kunna i tid bereda fängesdömda plats i anstalt eller häktade plats i häkte på grund av att platserna i befintliga anstalts- och häkteslokaler inte längre räcker till, och om det behövs för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas för att komma till rätta med platsbristen. SiS anser att det bör övervägas att låta bemyndigandet även avse den platsbrist som finns hos SiS för att möjliggöra undantag vid extraordinära situationer även hos SiS.

Avsnitt 6.5

I promemorian föreslås att ett rådgivande organ, Expertrådet för Kriminalvårdens utbyggnad, ska inrättas vid Kriminalvården. SiS vill föra fram att de skäl som ligger till grund för förslaget gäller även för SiS. SiS äger inte de fastigheter där de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen är placerade, fastigheterna ägs till största delen av Specialfastigheter. Det förändrade och utökade behovet av platser, tillsammans med att lokalförsörjning inte utgör SiS egentliga verksamhet, innebär att SiS ser ett behov av stöd i kommande planering av utbyggnad och i efterkommande bygglovsprocesser. Arbetet med utbyggnad är komplext och kräver att myndighetens processer är enhetliga och att strategierna är effektiva. Arbetet berör flera olika delar såsom markfrågor, kommunala plan- och byggprocesser, upphandling och genomförande av byggnation. Även SiS behöver således bättre verktyg för att sammanhållet kunna arbeta med byggprocesser för att möjliggöra behövlig utbyggnad. SiS anser att det därför bör övervägas att inrätta ett expertråd för att ge SiS stöd i dessa avseenden.

Avsnitt 6.6

SiS har ett flertal pågående bygglovsprocesser som medför utdragna och försenade nybyggnationer för att säkerställa platser inom myndighetens verksamhet. SiS anser därför att länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna även särskilt bör prioritera handläggningen av överklagade detaljplaner och överklagade bygglov som gäller byggnation för SiS verksamhet. SiS anser vidare att myndigheten bör omfattas av en

vidare utredning för att klargöra om verksamheten ska få en lagstadgad förtur i överklagandeprocesser enligt plan- och bygglagen.

Avsnitt 6.7

Likt Kriminalvården har SiS behov av specialiserade lokaler. Det råder en osäkerhet hos kommunerna och länsstyrelserna kring hur vissa krav ska tillämpas vid byggnation av SiS lokaler. Det försenar SiS möjlighet att utöka antalet platser och ersätta föråldrade lokaler med nya och mer ändamålsenliga sådana. SiS anser att det föreslagna uppdraget till Boverket att ta fram en samlad vägledning för plan- och byggprocessen även bör omfatta en sådan process för SiS.

Avsnitt 6.8

Utredningens bedömning är att det bör utredas vidare om anstalter och häkten kan få en prioriterad ställning likt den som riksintressena i miljöbalken har. SiS anser att myndigheten bör inkluderas i en sådan utredning.

Avsnitt 6.9

Utredningens bedömning är att en förenklad bygglovs- och byggprocess för byggande av typhus för häkten och anstalter bör tas fram. SiS har precis som Kriminalvården tagit fram typhus och koncepthus för att effektivisera tillskapandet av nya byggnader. Byggnadernas utformning är förutbestämda och tiden för projektering och tillverkning minskar därmed. Standardiseringen innebär även att produktionskostnaderna kan bli lägre. Ett krav på anpassningar, som även innebär förnyad projektering av dessa byggnader för att de ska uppfylla kraven på planlighet minskar väsentligt den effektivitet som varit syftet vid framtagandet. SiS anser därför att det även finns ett behov att ta fram en förenklad bygglovs- och byggprocess för typhus och koncepthus till SiS verksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark. I den slutliga handläggningen har ekonomi- och planeringsdirektören Anna Sandahl, rättschefen Eleonore Källstrand Nord samt sektionscheferna Erla Thorisdottir och Åsa Johansson deltagit. Föredragande har varit juristen Alejandra Vasquez.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark